

Plate i novčane
naknade za nastavnike i
direktore škola u
Evropi, 2014./15.

Eurydice – činjenice i
brojke

Ovaj je dokument objavila Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu (EACEA, Analiza politika u području obrazovanja i mladih).

ISBN 978-92-9201-958-7 ISSN 2443-5376 doi:10.2797/499323 EC-AM-15-002-EN-N

Tekst je dovršen u septembru 2015.

© Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2015.

Dopušteno je korištenje dokumenta uz navođenje izvora.

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu
Analiza politika u području obrazovanja i mladih
Avenue du Bourget 1 (BOU2 – Unit A7)
B-1049 Brussels
Tel. +32 2 299 50 58
Faks +32 2 292 19 71
E-mail: eacea-eurydice@ec.europa.eu
Mrežna stranica: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>

SADRŽAJ

Popis slika	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 3
Kodovi	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 4
Ključna saznanja	
Uvod	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 5
I. Dio: Komparativna analiza	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 6
II. Dio: Liste nacionalnih podataka	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 29
III. Dio: Definicije	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 107
Zahvale	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 111

POPIS SLIKA

Slika 1: 2014./15. godina	15158
Slika 2: 2014/15. godina	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 13
Slika 3: 2014./15. godina	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 16
Slika 4: 2014./15. godina	Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined. 24
Slika 5: Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined.	23
Slika 6: Error! Bookmark not defined. Error! Bookmark not defined.	26

Oznake država

EU/EU-28	Evropska unija	NL	Holandija
BE	Belgija	AT	Austrija
BE fr	Belgija – Francuska zajednica	PL	Poljska
BE de	Belgija – Zajednica njemačkog govornog područja	PT	Portugal
BE nl	Belgija – Flamanska zajednica	RO	Rumunija
BG	Bugarska	SI	Slovenija
CZ	Češka Republika	SK	Slovačka
DK	Danska	FI	Finska
DE	Njemačka	SE	Švedska
EE	Estonija	UK	Ujedinjeno Kraljevstvo
IE	Irska	UK-ENG	Engleska
EL	Grčka	UK-WLS	Vels
ES	Španija	UK-NIR	Sjeverna Irska
FR	Francuska	UK-SCT	Škotska
HR	Hrvatska	BA	Bosna i Hercegovina
IT	Italija	IS	Island
CY	Kipar	LI	Lihtenštajn
LV	Letonije	ME	Crna Gora
LT	Litvanija	MK*	Makedonija
LU	Luksemburg	NO	Norveška
HU	Mađarska	RS	Srbija
MT	Malta	TR	Turska

*: ISO kod 3166. Uslovni kod koji ni u kojem pogledu ne pretpostavlja konačni naziv ove zemlje, koji će biti dogovoren po završetku pregovora koji su trenutno u toku pod okriljem Ujedinjenih Nacija (http://www.iso.org/iso/country_codes/iso_3166_code_lists.htm)

Statističke oznake

:	Podaci nisu dostupni	(-)	Ne primjenjuje se
---	----------------------	-----	-------------------

KLJUČNA SAZNAJNA

- U većini zemalja/regija, minimalna godišnja zakonom propisana plata nastavnika¹ u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju niža je od **iznosa** bruto domaćeg proizvoda (BDP) po glavi stanovnika. Isto je slučaj i za više sekundarno obrazovanje u više od polovine ispitanih zemalja.
- U mnogim su evropskim zemljama plate nastavnika tokom 2014./15. godine porasle u odnosu na 2013./14, pri čemu su reforme plata i prilagođavanja troškovima života najčešće citirani razlozi za to. To je odgovor na smanjenja plata tokom prethodne godine do kojeg je u mnogim zemljama došlo zbog privredne krize.
- Minimalna godišnja zakonski propisana plata direktora u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju u većini je zemalja viša od BDP-a po glavi stanovnika. Isto vrijedi i za više sekundarno obrazovanje gdje su direktori bolje plaćeni nego oni na nižim nivoima obrazovanja, a samo nekoliko zemalja bilježi minimalnu platu nižu od BDP-a po glavi stanovnika.
- Razlike između minimalne i maksimalne plate obično je u pozitivnoj korelaciji s brojem godina službe potrebnih za dostizanje maksimalne plate. U nekim zemljama poput Mađarske (sekundarni nivo), Austrije i Rumunije, razlika između minimalne i maksimalne plate je velika i potrebno je mnogo godina u službi kako bi se dostigla maksimalna plata. U drugim zemljama kao što je Danska, Estonija, Letonija i Ujedinjena Kraljev (Škotska), razlika između minimalne i maksimalne plate je manja i kraći staž potreban za ostvarenje prava na maksimalnu platu.
- U gotovo svim zemljama, tijelo najvišeg (centralno/regionalno) nivoa odgovorno za obrazovanje određuje osnovnu zakonsku platu nastavnika u državnim školama. Međutim, u gotovo svim nordijskim zemljama, nadležnost za to imaju lokalna tijela samostalno ili u saradnji s tijelima najvišeg nivoa.
- Gotovo trećina ispitanih zemalja za potrebe ovog izvještaja nudi dodatke na platu i novčane naknade zbog sledećih razloga: daljnje formalne kvalifikacije, daljnje kvalifikacije stečene kroz trajno stručno usavršavanje (CPD), pozitivno vrednovanje učinka rada ili dobre rezultate učenika, dodatne odgovornosti, geografski položaj, učenje djece s posebnim potrebama ili u otežanim okolnostima, učešće u izvannastavnim aktivnostima i prekovremeni rad. Dva najčešće navođena razloga širom Evrope su „dodatne odgovornosti“ i „prekovremeni rad“, dok su „daljnje kvalifikacije kroz CPD“ i pozitivno vrednovanje učinka rada ili dobri rezultati učenik“ najmanje spomenuti.
- Plate u privatnim subvencioniranim školama obično prate pravila koja se primjenjuju u javnom sektoru. U privatnim nezavisnim školama, plate se definišu pojedinačno i na osnovu ugovora ali uvijek poštuju nacionalno radno pravo/zakonodavstvo/praksu.

¹ op.aut. o nastavnicima učiteljima

UVOD

Sve veća očekivanja vezana za kvalitet nastavnika ukazuju na to da nastavnici trebaju imati širok raspon kompetencija i obavljati više dužnosti nego prije. Budući da se podučavanje više ne smatra samo prenosom znanja, od nastavnika se očekuje preuzimanje niza pristupa koji se oslanjaju na olakšavanje učenje i zajedničko stvaranje znanja s učenicima. Kako bi to postigli od nastavnika se očekuje primjena informacijsko komunikacijskih tehnologija (ICT), rad u timovima, olakšavanje integracije djece s posebnim obrazovnim potrebama (SEN) te učešće u vođenju i upravljanju školom. Slično tako, pored vođenja i organizovanja učenja i podučavanja, direktori značajan dio vremena moraju provoditi u upravljanju kadrovskim i finansijskim resursima². Ovo proširenje skupa vještina predstavlja izazov svim obrazovni sistemima: kako u nastavničko zvanje/STRUKU/PROFESIJU privući najdarovitije osobe – osobe koje mogu ispuniti sve nove uslove i prilagoditi se promjenjivom okruženju. Ovo je posebno teško u vremenima kada se obrazovni sektor s poslovnim svijetom takmiči u privlačenju najkvalifikovanijih mladih diplomanata.

U privlačnosti nastavničkog zvanja ključnu ulogu imaju plate i novčane naknade (uz pitanja poput uslova rada, mogućnost napredovanja/career prospects, mogućnost profesionalnog razvoja i priznanja). Oni su važni činioci u privlačenju osoba u nastavničko zvanje i osiguranju uslova da oni koji su zaposleni kao nastavnici budu zadovoljni i motivisani za nastavak podučavanja.

Zato politike koje se tiču zarade i mogućnosti napredovanja/career prospects zaposlenika u javnom sektoru trebaju biti sastavni dio sveobuhvatnih strategija s ciljem podizanja privlačnosti nastavničkog zvanja, za one koji rade kao nastavnici i za potencijalne kandidate. Mreža Eurydice od 1995. godine (od 2010. na godišnjem nivou) prikuplja i objavljuje podatke o platama nastavnika i direktora kako bi pružila ažurirane informacije o ovom važnom pitanju.

Ovaj izvještaj podijeljen je u tri dijela. Prvi dio predstavlja komparativnu analizu zasnovanu na podacima koje je svaka zemlja dostavila. Drugi dio je kratki pregled nacionalnih podataka/national sheets o naknadama/primanjima/remuneration nastavnika i direktora od predprimarnom (ISCED 0) do višeg opšeg sekundarnog obrazovanja (ISCED 3). Na kraju, u trećem dijelu predstavljena je uopštena metodologija i definicije koje su se koristile u prikupljanju podataka.

U komparativnom pregledu minimalne i maksimalne plate u primarnom i opšem sekundarnom obrazovanju izražene su u nominalnim vrijednostima/presented in nominal terms, i upoređene s BDP-om po glavi stanovnika svake zemlje. Nakon toga se analiziraju podaci o porastu plate i povezanosti povećanja plate s profesionalnim iskustvom kako bi se dala slika o mogućnostima karijere/career prospects nastavnika. U sledećem odlomku istražuju se nivoi na kojima se odlučuje o/levels od decision making responsible određivanju zakonski propisanih plata nastavnika i direktora državnih škola. Govori se i o različitim vrstama novčanih naknada dostupnih nastavnicama te navodi nivo na kojem se o tome donosi odluka. U posljednjem odlomku dat je osvrt na način odlučivanja o platama u privatnim školama.

Za svaku zemlju/regiju, sljedeći su dijelovi obuhvaćeni nacionalnim obrascima/liste nacionalnih podataka:

Nivo na koji se donosi odluka o visini osnovne zakonom propisane plate nastavnika/direktora u državnim školama;

² Vidi European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. The Teaching Profession in Europe: Practices, Perceptions, and Policies. [Online] Available at: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:The_Teaching_Profession_in_Europe:_Practices,_Perceptions,_and_Policies

Formiranje plate/salary arrangements u privatnom sektoru;

Minimalna i maksimalna godišnja bruto zakonski propisana plata direktora /nastavnika s cjelovitom kvalifikacijom zaposlenih na puno radno vrijeme u državnoj školi;

Stvarni nivoi/kategorije/razredi/salary levels plata, ako su dostupni;

Informacije o povećanju/smanjenju plate u prethodnoj godini;

Novčane naknade uz platu/salary allowances nastavnika/direktora .

Primarni izvor informacija su službeni dokumenti koje izdaju centralna tijela (najvišeg nivoa) vlasti zadužena za obrazovanje. Međutim, u zemljama gdje takvi službeni dokumenti ne postoje korišteni su drugi dokumenti ili sporazumi koje tijela zadužena za obrazovanje uvažavaju i prihvaćaju. Kada su podaci o stvarnim iznosima plataa dostupni na osnovu reprezentativnih izvora kao što su nacionalni administrativni registri, statističke baze podataka ili istraživanja na reprezentativnom uzorku, taj je izvor naveden u pripadajućem obrascu nacionalnih podataka.

Iznosi su navedeni u nacionalnoj valuti i u evrima prema kursu na kraju 2014. godine.

Ovaj izvještaj obuhvata sve države članice EU-a kako i druge evropske zemlje koje su dio Mreže Eurydice³. Referenta godina za prikupljanje podataka je školska godina 2014./15. (septembar 2014. – avgust 2015. godine). Međutim, za zemlje gdje se promjene plata vezane za indeks pojavljuju početkom ili krajem kalendarske godine, podaci su prikazani za period od **januara do decembra 2015. godine** osim ako nije drugačije navedeno.

³ Ukupan popis zemalja i pripadajućih kodova dostupan na stranici 4.

I. DIO: KOMPARATIVNA ANALIZA

Minimalna zakonom propisane plate nastavnika u primarnom u sekundarnom opštem obrazovanju niža je od nacionalnog BDP-a po glavi stanovnika u većini zemalja

9

Većina zemalja bilježi rast zakonom propisanih plata nastavnika 2014./15. [Error! Bookmark not defined.](#)[Error! Book](#)

Zakonom propisana plata direktora viša je od BDP-a po glavi stanovnika u većini zemalja 15

Povećanje plate nastavnika je u pozitivnoj korelacije sa stažom/career length u gotovo svim zemljama 19

Tijela najvišeg nivoa određuju osnovnu zakonom propisanu platu nastavnika i direktora u državnim škola u gotovo svim zemljama 21

Zakonom propisana plata direktora viša je od BDP-a po glavi stanovnika u većini zemalja 22

U gotovo svim zemljama nastavnicima se isplaćuju novčane naknade 25

Za plate nastavnika u privatnim subvencioniranim školama vrijede ista pravila kao za državne škole, ali privatne nezavisne škole često same određuju plate svojih zaposlenika

Minimalne zakonom propisane plate nastavnika u primarnom i sekundarnom opšem obrazovanju niže su od nacionalnog BDP-a po glavi stanovnika u većini zemalja

Zakonom propisana plata nastavnika obično se temelji na platnoj ljestvici/salary scale s određenim brojem nivoa ili razreda⁴. Nastavnici se mogu kretati s nižeg na viši nivo u skladu sa grupom kriterija kao što su dužina radnog staža, postignuća, dodatne kvalifikacije i sl. Međutim, treba napomenuti kako osnovna zakonom propisana plata ne uključuje dodatke i naknade/salary allowances and benefits koje u nekim zemljama predstavljaju značajan udio nastavničke plate (Francuska je izuzetak gdje su *indemnité de residence* i dodatak za mentorstvo uključeni. Plata *Professeur certifié* uključuje i dodatak za dodatno vrijeme podučavanja).

Kako bi uporedili javne rashode zemalja koji se izdvajaju za novčane naknade nastavnicima, jedan od najčešće korištenih pokazatelja je odnos između maksimalne i minimalne zakonom propisane plate i bruto domaćeg proizvoda (BDP) po glavi stanovnika, kao pokazatelja životnog standarda u zemlji. Ovaj se odnos može prikazati kao postotak (omjer plate i BDP-a po glavi stanovnika) ili apsolutni iznos. Drugi način, koji se koristi u nekim dijelovima ovog izvještaja, pomaže tačno odrediti red veličine ove dvije varijable što iz prvog slučaja nije vidljivo.

U gotovo svim zemljama (osim Njemačke (*Länder*), Španije, Kipra, Portugala, Makedonije, Srbije i Turske) minimalna godišnja zakonom propisana plata u primarnom obrazovanju niža je od BDP-a po glavi stanovnika⁵. Najniži omjer (minimalna zakonom propisana plata nastavnika/BDP po glavi stanovnika) zabilježen je u Litvaniji (32%) i Rumuniji (41%) dok su Njemačka (*Länder*) (129%) i Portugal (139%) zemlje s najvišom minimalnom zakonom propisanom platom u odnosu na BDP po glavi stanovnika. Stanje je slično u nižem sekundarnom obrazovanju. U slučaju sekundarnog obrazovanja, tri četvrtine zemalja imaju BDP po glavi stanovnika više od minimalne godišnje zakonom propisane plate.

U višem sekundarnom obrazovanju minimalna zakonom propisana plata takođe je niža od BDP-a po glavi stanovnika u više od polovine ispitanih zemalja. Najniži omjer (minimalna zakonom propisana plata nastavnika/BDP po glavi stanovnika) može se vidjeti u Litvaniji (32%), Letoniji (42%) i Rumuniji (44%). S druge strane, Španija (151%) i Turska (159%) imaju najviši omjer.

Kad je riječ o maksimalnoj godišnjoj zakonom propisanoj plati na nivou primarnog, nižeg sekundarnog i višeg sekundarnog obrazovanja stanje je značajno drugačije. Maksimalna zakonom propisana plata nastavnika na svim nivoima obrazovanja veća je od BDP-a po glavi stanovnika u većini zemalja. Najviša stopa može se naći na Kipru (306%, za ISCED 1, 2 i 3), Portugalu (263% za ISCED 1, 2 i 3), Njemačkoj (211 za ISCED 3), i Španiji (209% za ISCED 3, *Catedráticos*). Za razliku od ovih zemalja, u Češkoj Republici, Estoniji, Litvaniji i Slovačkoj čak i maksimalna zakonom propisana plata na sva tri nivoa obrazovanja i dalje je manja od BDP-a po glavi stanovnika (za više detalja vidjeti podatke za sliku 1). U Švedskoj i Islandu, ovo je slučaj na nivou ISCED 1 i ISCED 2.

Odnos minimalne i maksimalne zakonom propisane plate i BDP-a po glavi stanovnika treba posmatrati i s obzirom na broj godina ili dužinu staža koji su potrebni da bi se ostvarilo pravo na maksimalnu platu (vidi sliku 4).

⁴ Osnovna zakonom propisana plata nastavnika (direktora škole) je naknada koju za svoj rad prima nastavnik (direktor) koji je bez djece, nije u braku i ima minimalne kvalifikacije potrebne za izvođenje nastave (upravljanja školom) na određenom nivou obrazovnog sistema. Osnovna plata može se razlikovati zavisno o nivou obrazovanja.

⁵ Referentna godina za BDP po glavi stanovnika je 2013.

Slika 1. Minimalna i maksimalna godišnja osnovna bruto zakonom propisana plata NASTAVNIKA zaposlenog u državnoj školi na puno radno vrijeme u opštem obrazovanju (ISCED 1, 2 i 3) u odnosu na BDP po glavi stanovnika, u evrima, 2014./15. godina

....

Podaci (slika 1).

Tablica 1. Minimalna i maksimalna godišnja bruto zakonom propisana plata NASTAVNIKA kao % BDP-a

Tablica 2. Minimalna i maksimalna godišnja bruto zakonom propisana plata NASTAVNIKA (u evrima)

Objašnjenje (slika 1)

Osnovna zakonom propisana godišnja plata je iznos koji poslodavac isplaćuje tokom jedne godine, uključujući opša povećanja na platnim ljestvicama, 13. platu i naknadu plate za praznike (gdje je primjenjivo), ali isključujući obavezu poslodavca prema socijalnom i penzijskom osiguranju. Ova plata ne uključuje druge novčane dodatke ili novčane naknade (vezane, primjera radi, uz dodatne kvalifikacije, postignuća, prekovremeni rad, dodatne odgovornosti, geografski položaj, obavezu podučavanja u otežanim uslovima ili troškove smještaja, zdravstvenog osiguranja ili putne troškove). **Minimalna plata** je osnovna bruto plata koji nastavnici dobivaju na početku karijere. **Maksimalna plata** je osnovna bruto plata koju primaju nastavnici i direktori škola prije odlaska u penziju ili nakon određenog broja godina službe. Maksimalna plata uključuje samo povećanja plate vezane za broj godina u službi/dužina radnog staža/LENGTH OF SERVICE i/ili starosnu dob. Za informacije vezane uz nivoe na kojima se donose odluke vidi sliku 5.

Vrijednosti navedene u tablici pokazuju odnos (u postocima) između minimalne i maksimalne bruto godišnje zakonom propisane plate, prema nivou obrazovanja, u evrima i BDP-u po glavi stanovnika (skladu s trenutnim cijenama u evrima) u dotičnoj zemlji. Referentna kalendarska godina za BDP po glavi stanovnika je 2013. Izvor: Eurostat (podaci dobijeni u maju 2015. nama_gdp_c). Referentno razdoblje za plate je školska godina 2014./15. ili kalendarska godina 2015. Kurs, izvor Eurostat (ert_bil_eur_a), vrijednosti na kraju razdoblja (godina 2014).

Pri poređenju plata nastavnika s BDP-om po glavi stanovnika tokom nekoliko godina, neophodno je uzeti u obzir činjenicu kako pozitivna promjena ovog pokazatelja ne znači nužno povećanje stvarne kupovne moći nastavnika. Ovo je slučaj u zemljama u kojima je BDP po glavi stanovnika smanjen zbog proračunske i privredne krize dok su zakonski propisane plate ostale iste ili su pale po stopi nižoj nego BDP po glavi stanovnika.

Za dodatne informacije vidi detaljne obrasce nacionalnih podataka/national data sheets

Napomena za pojedinu zemlju (slika 2)

Belgija: U obzir je uzet nacionalni BDP po glavi stanovnika (umjesto BDP-a u svakoj Zajednici).

Češka Republika: Zakonom propisane plate temelje se na platnim ljestvicama od 8 – 11 za ISCED 0 i platnim ljestvicama 11-12 za nivoe ISCED 1-3.

Danska: Za više sekundarno obrazovanje referentno razdoblje je od 1. avgusta 2013. Penzija na osnovu primanja je uključena.

Njemačka (Länder): Ref. godina: 2013/14.

Irska: Postoje tri različite platne ljestvice zavisno o tome kada se nastavnik prvi put zapošljava. Nastavnici zaposleni u periodu od 1. januara 2011. do 1. februara 2012. godine nalaze se na ljestvici navedenoj u tablici. Za dodatne informacije vidi obrasce nacionalnih podataka.

Grčka: Podaci za BDP po glavi stanovnika iz 2012.

Španija: Ukupni iznosi odgovaraju prosječnim platama u javnom obrazovanju, izračunatim kao ponderirani prosjek plata u različitim autonomnim zajednicama. **(a)** Podaci o platama nastavnika na nivoima ISCED 2-3 koji nisu *Catedráticos*; **(b)** Podaci na nivoima ISCED 2-3 za *Catedráticos*.

Francuska: Na nivou ISCED 1, minimalne i maksimalne plate odnose se na zakonom propisani osobni dohodak *Professeur des écoles* i uključuju *indemnité de résidence* i dodatka za mentorstvo. Na nivoima ISCED 2 ili ISCED 3, minimalna i maksimalna plata odnosi se na osobni dohodak *Professeur certifié* i uključuje dodatak za mentorstvo i dodatno vrijeme poučavanja te *indemnité de résidence*. Na nivou ISCED 3, **(a)** Podaci o platama nastavnika u *Lycées*; **(b)** Podaci o platama nastavnika u *Lycées professionnels*.

Italija: Na nivou ISCED 3 **(a)** Podaci za nastavnike koji su stekli *Laurea magistrale* (diplomski studij/master's degree); **(b)** Podaci za nastavnike koji su završili stručni studij.

Malta: Plate nastavnika za više sekundarno obrazovanje odnose se na ustanove koje su pod izravnom odgovornošću uprava za obrazovanje/Education directorates.

Holandija: Škole mogu slobodno odlučivati u kojoj će platnoj ljestvici nastavnici započeti svoju karijeru.

Austrija: Na nivou ISCED 2, **(a)** Podaci o platama nastavnika u *Neue Mittelschule* i *Hauptschule*; **(b)** Podaci o platama nastavnika u *Allgemeinbildende Höhere Schule*.

Pojlska: Minimalne i maksimalne bruto godišnje zakonom propisane plate u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju izračunavaju se za nastavnike s osnovnom minimalnom kvalifikacijom. Međutim, oko 90% nastavnika ima viši nivo kvalifikacije i primaju veću naknadu.

Finska: Maksimalna bruto godišnja zakonom propisana plata je minimalna plata plus svi dodaci temeljem dobi budući da ugovori ne definišu najvišu zakonom propisanu platu. Ref. godina 2014./15.

Švedska: Nema platnih ljestvica za zakonski propisane plate. Navedeni podataka za minimalne i maksimalne plate odgovara 10. i 90. percentilu stvarne plate nastavnika u školskoj godini 2014./15.

Ujedinjena Kraljevina: U obzir je uzet BDP po glavi stanovnika na nivou države (umjesto BDP-a po glavi stanovnika u svakom dijelu UK-a).

Island: Na nivou ISCED 3, podaci se odnose na stvarne bruto godišnje plate za period od januara do decembra 2014. godine. **Lihtenštajn:** Na nivou ISCED 2, **(a)** Podaci o platama nastavnika u *Gymnasium*; **(b)** Podaci o platama nastavnika u

Oberschule/Realschule. BDP po glavi stanovnika 2011.

Makedonija: BDP po glavi stanovnika 2011.

Norveška: Na nivou ISCED 2, (a) Podaci o nastavnicima s četverogodišnjim inicijalnim obrazovanjem; (b) Podaci o nastavnicima s petogodišnjim inicijalnim obrazovanjem. Na nivou ISCED 3, (a) Podaci o nastavnicima s petogodišnjim inicijalnim obrazovanjem; (b) Podaci o nastavnicima s šestogodišnjim inicijalnim obrazovanjem. Maksimalno nije primjenjiv.

Turska: BDP po glavi stanovnika 2011.

Slika 2. Promjene zakonski propisane plate NASTAVNIKA u opštem obrazovanju (ISCED 0, 1, 2 i 3) u javnom obrazovanju u razdoblju od 2013./14. i 2014./15. godine

povećanje

smanjenje

nema promjena (nema značajnih promjena; 1% ili manje)

plate zamrznute

podaci nisu dostupni

Izvor: Eurydice

Objašnjenje

Na slici su prikazane **apsolutne promjene** (smanjenja i povećanja) bruto godišnje zakonom propisane plate nastavnika 2014./15. godine u odnosu na prethodnu godinu ne uzimajući u obzir inflaciju. Samo promjene od 1% ili više godišnje smatrane su povećanjem ili smanjenjem.

Osnovna bruto godišnja zakonski propisana plata je iznos koji poslodavac isplaćuje u jednoj godini, uključujući opšta povećanja na platnim ljestvicama, 13. platu i naknadu plate za praznike (gdje je primjenjivo), ali isključujući obavezu poslodavca prema socijalnom i penzijskom osiguranju. Ova plata ne uključuje druge novčane dodatke ili novčane naknade (vezane, primjerice, uz dodatne kvalifikacije, postignuća, prekovremeni rad, dodatne odgovornosti, geografski položaj, obvezu poučavanja u otežanim uslovima ili troškove smještaja, zdravstvenog osiguranja ili putne troškove).

Za informacije o nivoima donošenja odluka, vidi sliku 5.

Napomene za pojedinu zemlju

Za dodatne informacije i napomene za pojedinu zemlju, molim vidjeti detaljne obrasce nacionalnih podataka u odlomku „Povećanje/smanjenje plata“ u drugom dijelu ovog dokumenta.

Početna plata direktora veća je od BDP-a po glavi stanovnika u većini zemalja

Minimalna plata direktora uvijek je veća od minimalne plate nastavnika. Vezano je to za činjenicu da je za mjesto direktora obično potrebno nekoliko godina nastavničkog iskustva. Maksimalne (kao i minimalne) zakonom propisane plate direktora veće su i zbog nivoa odgovornosti koju imaju.

U trećini zemalja postoji pozitivna veza između broja učenika i visine plate direktora, nezavisno o nivou ISCED-a, tj., što je veći broj učenika, veća je plata. Ovo je slučaj u Belgiji (Flamanskoj zajednici, u Francuskoj zajednici samo u primarnom obrazovanju te u Njemačkoj govornoj zajednici samo u sekundarnom obrazovanju), Hrvatskoj, Holandiji, Austriji, Portugalu, Finskoj, Bosni i Hercegovini, Lihtenštajnu i Makedoniji.

Minimalna zakonom propisana plata direktora u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju veća je od BDP-a po glavi stanovnika u većini zemalja, izuzev Bugarske, Češke Republike, Letonije, Litvanije, Mađarske, Austrije (samo za male škole), Poljske, Rumunije, Slovačke i Lihtenštajna.

Za više sekundarno obrazovanje samo sedam zemalja (Bugarska, Češka Republika, Letonije, Litvanije, Poljska, Rumunija i Slovačka) bilježi minimalnu zakonom propisanu platu nižu od BDP po glavi stanovnika. Maksimalna zakonom propisana plata direktora škola veća je od BDP-a po glavi stanovnika u svim zemljama izuzev Bugarske (samo ISCED 1), Češke Republike (svi nivoi obrazovanja) i Poljske (samo za ISCED 1). Najviši omjer maksimalne plate direktora i BDP-a po glavi stanovnika može se naći u Ujedinjenoj Kraljevini (Engleska, Vels i Sjeverna Irska, 465% za skupinu 8), Kipar (3765) i Portugal (307%).

Slika 3 prikazuje plate direktora za ISCED 1, 2 i 3 budući da u gotovo svim zemljama (izuzev Portugala i Ujedinjenog Kraljevstva) postoje razlike među različitim nivoima obrazovanja. U Portugalu se plata direktora zasniva na stepenu napredovanja/career position i broju učenika u njihovoj školi ili klasteru škola te obrazovni nivo nema na nju uticaja. U Ujedinjeno Kraljev (Engleska, Vels i Sjeverna Irska) nešto je složena situacija, no u praksi, najniža plata u rangu/in the ranges obično se isplaćuje samo direktorima u najmanjim školama koje provode primarno obrazovanje, a najveća direktorima vrlo velikih škola koje izvode sekundarno obrazovanje. Zakonom propisani rangovi plata direktora ne odnose se na akademije (privatne subvencionirane škole/government-dependant private schools).

Slika 3. Minimalna i maksimalna godišnja osnovna bruto zakonom propisana plata DIREKTORA u opštem obrazovanju (ISCED 1, 2 i 3) u odnosu na BDP po glavi stanovnika, u evrima, 2014./15. godina

....

Nivoi ISCED 1, 2 i 3

BDP Minimalna plata Maksimalna plata

izvor: Eurydice

Kriteriji koji nisu vezani za nivo ISCED-a

Objašnjenje (slika 1)

Osnovna zakonom propisana godišnja plata je iznos koji poslodavac isplaćuje tokom jedne godine, uključujući opšta povećanja na platnim ljestvicama, 13. platu i naknadu plate za praznike (gdje je primjenjivo), ali isključujući obavezu poslodavca prema socijalnom i penzijskom osiguranju. Ova plata ne uključuje druge novčane dodatke ili novčane naknade (vezane, primjera radi, uz dodatne kvalifikacije, postignuća, prekovremeni rad, dodatne odgovornosti, geografski položaj, obavezu poučavanja u otežanim uslovima ili troškove smještaja, zdravstvenog osiguranja ili putne troškove). Minimalna plata ovdje navedena jest osnovna bruto plata koju direktori dobijaju na početku karijere. Maksimalna plata je osnovna bruto plata koju primaju nastavnici i direktori škola prije odlaska u penziju ili nakon određenog broja godina službe. Maksimalna plata uključuje samo povećanja plate vezana za broj godinu u službi/dužinu radnog staža/LENGTH OF SERVICE i/ili starosnu dob.

Vrijednosti navedene u tabeli pokazuju odnos (u postocima) između minimalne i maksimalne bruto godišnje zakonom propisane plate, prema nivou obrazovanja, u evrima i BDP-u po glavi stanovnika (skladu s trenutnim cijenama u evrima) u dotičnoj zemlji. Referentna kalendarska godina za BDP po glavi stanovnika je 2013. godina. Kurs, izvor Eurostat (ert_bil_eur_a), vrijednosti na kraju razdoblja (godina 2014). Referentno razdoblje za plate je školska godina 2014./15. ili kalendarska godina 2015. Za Njemačku (*Länder*) i Estoniju podaci nisu dostupni stoga ove dvije zemlje nisu navedene na slici.

Za dodatne informacije vidi detaljne obrasce nacionalnih podataka/national data sheets

Podaci (slika 3).

Tablica 1. Minimalna i maksimalna godišnja bruto zakonom propisana plata DIREKTORA (u evrima)

Napomena za pojedinu zemlju (slika 3)

Belgija: U obzir je uzet nacionalni BDP po glavi stanovnika (umjesto BDP-a po glavi stanovnika u svakoj Zajednici).

Belgija (BE fr): ISCED 1 (a) < 72 učenika; (b) 72-140 učenika; (c) 141-209 učenika; (d) > 209 učenika. ISCED 2 i 3 (a) samo D1; (b) D1+D2+D3 or D2+D3.

Belgija (BE de): Direktori srednjih škola svake godine primaju dodatnu naknadu zavisno o broju učenika u školi. (< 600 učenika: EUR 282,74 evra x 12 mjeseci x 1.6084 (indeks) = 5 457.11; > 600 učenika: 424,20 evra x 12 mjeseci x 1.6084 = 8 187,40).

Belgija (BE nl): ISCED 1 a) >= 350 učenika (b) < 180 učenika/100 učenika u Glavnoj regiji Brisel/Brussels Capital Region.

Češka Republika: Direktori škola primaju dodatnu novčanu naknadu za vođenje (5-60% nastavničke plate zavisno o nivou vođenja), koja nije navedena u tablici.

Danska: For ISCED 3 a) > 700 redovnih učenika; b) ≤ 700 redovnih učenika.

Španija: (a) Najveća škola (vrsta A); (b) najmanja škola (vrsta F) za primarno obrazovanje (vrsta D) za sekundarno obrazovanje.

Francuska: Podaci za direktore u srednjim školama uzimaju u obzir osnovnu platu, naknadu za život u skupim gradovima (*indemnité de résidence*), i dvije osnovne novčane naknade za odgovornost pod nazivom „*indemnité de responsabilité des personnels de direction*“ i „*indemnités pour sujétions spéciales des personnels de direction*“. ISCED 3 (a) *Lycées*; (b) *Lycées professionnels*.

Hrvatska: ISCED 1, 2, 3 (a) škole srednje veličine; (b) velika škola; (c) mala škola.

Letonija: ISCED 1, 2, 3 (a) između 251 i 400 učenika; (b) između 601 i 800 učenika; (c) između 1 001 i 1 200 učenika.

Mađarska: Osnovna godišnja bruto zakonom propisana plata direktora škola navedena u ovoj tablici odgovara zakonom propisanoj plati nastavnika plus novčana naknada za vođenje škola (40-80% od HUF 160 167 ili 175 494 mjesečno).

Luksemburg: Ustanove predprimarnog i primarnog obrazovanja nemaju direktora.

Holandija: Nekim direktorima škola plate mogu biti više (ovisno o odluci školskog odbora).

Austrija: ISCED 1, 2, 3 (a) velika škola; (b) mala škola. Za dodatne informacije vidi obrasce nacionalnih podataka.

Finska: ISCED 1 (a) velika škola; (b) mala škola; ISCED 2 a) (<=6 grupa od 32 učenika); b) (7-14 grupa od 32 učenika); c) (15-19 grupa od 32 učenika); d) (> 20 grupa od 32 učenika).

Švedska: Podaci o minimalnoj i maksimalnoj plati odgovaraju 10. i 90. percentilu stvarne plate direktora za školsku godinu 2014./15.

Ujedinjena Kraljev: U obzir je uzet BDP po glavi stanovnika na nivou države (umjesto BDP-a na nivou svakog dijela UK-a).

Ujedinjena Kraljevina (ENG/WLS/NIR): Osmi redovi označavaju minimalne i maksimalne plate u osam „grupa“ škola prema kojima se direktorima isplaćuju plate. Ove grupe zavise o veličini škole, uzrasta učenika i broju učenika s posebnim obrazovnim potrebama. U Engleskoj i Velsu za svaku se grupu određuje minimalna i maksimalna vrijednost, a škola je ta koja odlučuje o rangu plate unutar ovih okvira. U Sjevernoj Irskoj svaka grupa ima rang/range od 13-16 bodova u ukupnoj ljestvici plate/pay spine od 43 boda, u sklopu kojeg svaka škola primjenjuje „vlastiti rang škole“ (ISR) os sedam uzastopnih bodova.

Bosna i Hercegovina: ISCED 1 (a) mala škola s manje od 400 učenika; (b) škola srednje veličine s 400 – 800 učenika; (c) velike škole s više od 800 učenika. ISCED 2 (a) mala škola; (b) škola srednje veličine; (c) velika škola. ISCED 3 (a) mala škola; (b) škola srednje veličine; (c) velika škola.

Lihtenštajn: ISCED 1, 2, 3 (a) velike škole; (b) male škole.

Makedonija: BDP po stanovniku 2011.

Norveška: Više nema zakonom propisanih plata direktora škola.

Turska: BDP po stanovniku 2011.

Povećanje plata nastavnika pozitivno korelira s radnim stažem/ career length u gotovo svim zemljama

Odnos maksimalne i minimalne godišnje bruto zakonom propisane plate pokazuje dugoročne izglede nastavnika vezane uz povećanja plata kojeg realno mogu očekivati tokom svog radnog vijeka/career ukoliko im se samo radni staž/length uzima u obzir. Na slici 4 prikazane su razlike između minimalne i maksimalne zakonom propisane plate i broja godina u službi koji je uslov za stjecanja prava na maksimalnu platu.

Mogu se uočiti pet različitih grupa zemalja (vidi sliku 4).

Grupa 1 – funkcija ove grupe, koja se nalazi u donjem lijevom uglu tabele, jest kratko do srednje dugo razdoblje službe/radni staž? (od šest do 20 godina) i razmjerno malo povećanje plate (od 3% do 33%), a obuhvata Dansku, Estoniju, Letoniju, Maltu, Finsku i Ujedinjenu Kraljevinu (Škotsku). U ovim zemljama nastavnici s manje od 20 godina radnog iskustva mogu imati maksimalnu zakonom propisanu platu koja iznosi otprilike 30% više od najniže.

Grupa 2 – označava srednje dugo razdoblje službe/radni staž? i razmjerno veliko povećanje plate (od 58% do 106%). Ova grupa obuhvata Litvaniju, Holandiju i Ujedinjeno Kraljevstvo (Sjevernu Irsku). U Ujedinjenoj Kraljevini (Sjevernoj Irskoj) uz deset godina radnog iskustva povećanje plate može iznositi 70% dok u Litvaniji, nakon 15 godina ista se može povećati do oko 85%. Od 2014. godine u Holandiji nastavnici u primarnom obrazovanju nakon 15 godina mogu steći maksimalnu zakonom propisnu platu s povećanjem od 58% dok na sekundarnom (višoj) nivou istu, s povećanjem od 106%, mogu steći nakon 12 godina.

Grupa 3 – nastavnicima u ovim zemljama (Belgiji (svim zajednicama), Luksemburgu, Poljskoj i Sloveniji) potrebno je između 20 i 27 godina iskustva kako bi došli do maksimalne plate. Povećanje se kreće od 60% u Belgiji (Njemačkoj govornoj zajednici) do 70% u Luksemburgu.

Grupa 4 – u Češkoj Republici, Španiji, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Slovačkoj, Srbiji i Turskoj potrebno je srednje do dugo razdoblje službe kako bi se dostigla maksimalna zakonom propisana plata (od 27 godina u Turskoj do 40 u Srbiji). U ovim je zemljama relativno povećanje plate slabije izraženo, izuzev Francuske u kojoj je povećanje 80% za *Professeurs des écoles* (pri čemu je prosječan broj godina u službi, potreban za sticanje maksimalne plate, 25 godina) i više od 70% povećanja za *Professeurs certifiés* (pri čemu je prosječan broj godina u službi, potreban za sticanje maksimalne plate, 29 godina). Uistinu, ovo povećanje u drugim zemljama kreće se od 16% u Turskoj do od 50% u Italiji.

Grupa 5 – obuhvata Grčku, Mađarsku, Austriju, Portugal i Rumuniju. U ovim je zemljama potrebno razmjerno dugo razdoblje službe (od 33 godine u Grčkoj do 42 u Mađarskoj) kako bi se dostigla maksimalna plata. Međutim, u ovoj grupi povećanje plate je iznimno veliko, gotovo dvostruko (oko 89%) u Grčkoj i Mađarskoj i preko 182% u Rumuniji.

Kipar i Irska su posebni slučajevi budući da se kod njih povećanje plate od 114% za Kipar i 120% za Irsku ostvaruje nakon 22 godine iskustva.

Na sve tri obrazovna nivoa (ISCED 1, 2 i 3) povećanje od najniže ka najvišoj zakonom propisanoj plati uglavnom pozitivno korelira s brojem godina u službi. Tri zemlje s najvećom razlikom između maksimalne i minimalne plate (više od 90%) i najvećeg broja godina potrebnog za sticanje iste (34 godine ili više) su Mađarska (sekundarni nivo), Austrija i Rumunija.

U nekim zemljama povećanje plate nije povezano s brojem godina u struci/radnim stažem/number of years in the profession. Ovo je primjera radi slučaj u Švedskoj gdje su plate vezane uz učinak te se određuju nakon pregovora i nisu posebno vezane uz godine radnog staža/number of years in profession. Na Islandu kombinacija obrazovanja, radnog iskustva i stvarnog uzrasta određuje iznos plate. U Lihtenštajnu također, uzrast nije glavni faktor u dostizanju najviše zakonom propisane plate. Dok je mali udio povećanja plate temeljen na uzrastu i godinama službe, veći dio je uslovljen učinkom i indeksom/performance-based and index-related. U Crnoj Gori prosječni broj godina potreban za najvišu platu nije propisan, ali broj godina službe igra ulogu uz druge faktore poput nivoa obrazovanja nastavnika.

U većini zemalja, relativno povećanje zakonom propisane plate i razdoblja službe potrebnog za najvišu platu isto je za primarni i sekundarni nivo. Međutim, u nekim zemljama, iako je jednak broj godina službe potreban za sticanje najviše plate, relativno povećanje zakonom propisanih plata razlikuje se zavisno od obrazovnog nivoa.

Podaci prikazani na slici 4 djelomično mogu objasniti zašto podučavanje/nastavničko zvanje/teaching u nekim fazama radnog vijeka može biti privlačnije nego u drugim. Jasno, nastavnici čije plate značajno rastu tokom cijelog radnog vijeka mogu biti manje skloni ostaviti tu profesiju nego oni čije se plate ne povećavaju mnogo nakon prvih godina rada.

Slika 4. Veza između relativnog povećanja zakonom propisanih plata NASTAVNIKA i radnog staža/length of service potrebnog za stjecanje maksimalne plate u opštem obrazovanju (ISCED 1, 2 i 3) u državnim školama, 2014./15. godina

Radni staž/years' service potreban za sticanje maksimalne plate / relativno povećanje zakonom propisane plate

Podaci Kretanja Primarno (ISCED 1) Niže sekundarno (ISCED 2) Više sekundarno (ISCED 3)

Izvor: Eurydice

Objašnjenje

Slika prikazuje relativno povećanje zakonom propisane plate (izračunate kao razlika maksimalne i minimalne vrijednosti) i broj godina radnog staža/number of years' service potrebnog za sticanje najviše plate. Linije kretanja dobijene su kao neponderirana linearna regresija između dva skupa podataka. Na slici su prikazane samo zemlje koje imaju maksimalne i minimalne zakonom propisane plate i dostupne podatke o radnom stažu/number of years' service potrebnom za sticanje maksimalne plate. Zato Njemačka, Švedska, Island, Lihtenštajn, Crna Gora, Makedonija i Norveška nisu prikazane.

Napomena za pojedinu zemlju

Irska: Prikazani podaci odnose se na nastavnike zaposlene na dan 1. februara 2011. ili kasnije.

Španija: Ukupni iznosi odnose se na prosječne plate u javnom obrazovanju koje su izračunate kao ponderirani prosjek plata u različitim autonomnim zajednicama. Prikazani su samo podaci za nastavnike koji nisu *Catedráticos*.

Francuska: Na nivou ISCED 1, najniže i najviše plate odnose se na zakonom propisanu platu *Professeur des écoles-a* i uključuje *indemnité de résidence* i dodatak za mentorstvo (ISAE). Na razini ISCED 2 ili ISCED 3, najniže i najviše plate odnose se na zakonom propisanu platu *Professeur certifié-a* i obuhvaća dodatak za mentorstvo i dodatak za dodatno nastavno vrijeme.

Italija: Podaci se odnose na nastavnike s *Laurea magistrale* (stepen magistra).

Austrija: Na nivou ISCED 1 vrijednost je ista kao za Portugal (vidi pravogaonik umjesto kvadrata za ove dvije zemlje).
Finska: Najviše plate mogu se značajno razlikovati zavisno o godinama radnog staža nastavnika i pojedinačnim zaslugama/increments. Prikazani podaci daju procjenu godišnje bruto osnovne najviše plate.
Ujedinjena Kraljevina (ENG/WLS): u septembru 2014. godine sistem u kojem su se bodovi za platu sticali pojedinačnim zaslugama i u kojem je automatsko povećanje plate temeljeno na radnom stažu zamijenjen je šemom plate po učinku u kojoj postoje rangovi koji sadrže samo minimalne i maksimalne iznose. Sada škole imaju diskrecijsko pravo nad brzinom napredovanja i povećanjem plate/specific pay increase awarded.

U gotovo svim zemljama tijela najvišeg nivoa određuju osnovne zakonom propisane plate nastavnika i direktora u državnim školama

U gotovo svim evropskim zemljama iznos osnovne zakonom propisane plate nastavnika i direktora škola na različitim nivoima obrazovanja određuje najviše tijelo zaduženo za obrazovanje⁶. U Njemačkoj je regionalna vlast svakog *Land*-a nadležna za plate nastavnika i direktora ; dok u Španiji tu odgovornost dijele nacionalno tijelo (osnovna plata i dodaci vezani za dužinu radnog staža i radno mjesto u službi/nivo državnog službenika/civil service rank) i Autonomnih pokrajina (naknade za podučavanje, stručno usavršavanje i druge dodatke na platu).

U Finskoj i Švedskoj, o osnovnoj plati nastavnika odlučuje se na osnovu pregovora između tijela zaduženih za obrazovanje i sindikata zato ne postoje zakonom propisane plate u strogom smislu riječi. U Finskoj se o platama nastavnika odlučuje na nacionalnom nivou u okviru kolektivnih ugovora za državne i javne službenike u sektoru obrazovanja. Ovi se pregovori vode u vremenskim razdobljima od jedne do tri godine između sindikata obrazovanja i poslodavaca na lokalnom nivou . U Švedskoj se plate nastavnika temelje na njihovom učinku, a pregovori na centralnom nivou, koji se razrađuju na lokalnom nivou, čine okvir unutar kojeg se dogovaraju plate nastavnika na pojedinačnoj osnovi. Plate nastavnika određuju se na lokalnom nivou za predprimarno obrazovanje u Estoniji i Hrvatskoj, a na Islandu za predprimarno i obavezno obrazovanje. U Norveškoj se o minimalnim platama nastavnika pregovara na centralnom nivou između Norveškog udruženja lokalnih i regionalnih vlasti i sindikata. Lokalna i regionalna tijela zajednice imaju ovlaštenja povećati minimalne plate.

Samo u Estoniji i Letoniji o platama nastavnika i direktora a škola odlučuju različiti nivoi vlasti. U Estoniji (osim za predprimarno obrazovanje) i Letoniji o platama nastavnika odlučuje se na centralnom nivou . U Estoniji direktori škola sklapaju ugovor o radu sa seoskom opštinom ili gradonačelnikom ili službenikom kojeg je gradonačelnik ovlastio. U Letoniji lokalne vlasti određuju i financiraju plate direktora u predprimarnom obrazovanju. Osnovnu stopu platu/salary rate direktora u primarnom, nižem sekundarnom i višem sekundarnom obrazovanju određuje centralna vlast dok stvarna plata zavisi od veličine škole. Ove stope određuju osnivači – lokalne vlasti ili ministarstvo.

Slika 5: Nivoi donošenja odluka (tijela javne vlasti/public authorities) vezanih uz određivanje osnovnih zakonom propisanih plata NASTAVNIKA u državnim školama u opštem obrazovanju (ISCED 0, 1, 2 i 3), 2014./15. godine

Predprimarno

Više sekundarno

Tijelo najvišeg nivoa (centralni i/ili regionalni nivo razina)

Lokalni nivo

Nivo škole

Izvor: Eurydice

⁶ Za dodatne informacije o tijelima koja donose odluke vezane za prijenos sredstava (uključujući ona za nastavno osoblje) školama vidi Evropska komisija/EACEA/Eurydice 2014. Financing Schools in Europe: Mechanisms, Methods and Criteria in Public Funding. [Online] Dostupno na: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:Financing_Schools_in_Europe:_Mechanisms,_Methods_and_Criteria_in_Public_Funding [Accessed 23 June 2015].

Objašnjenje

Tijelo najvišeg nivoa zaduženo za obrazovanje u većini je zemalja centralna vlast. Međutim, u federalnim ili sličnim strukturama vlasti najviši nivo odnosi se na vlade u zajednicama u Belgiji, *Länder* u Njemačkoj, vlade autonomnih pokrajina uz centralnu vlast u Španiji te u slučaju Ujedinjene Kraljevine na ministarstva obrazovanja u Engleskoj, Velsu, Sjevernoj Irskoj i Škotskoj.

Osnovna zakonom propisana plata nastavnika (direktora škole) je naknada koju prima nastavnik (direktor škole), koji je bez djece, nije u braku i ima minimalne kvalifikacije potrebne za podučavanje (ili upravljanje školom) na određenom nivou sistema obrazovanja. Osnovna plata može se razlikovati zavisno o nivou obrazovanja.

Na ovoj slici prikazani su samo nivou vlasti koje imaju neku moć odlučivanja kad je riječ o osnovnoj zakonom propisanoj plati. Tijela nižeg nivoa, koja u određivanju osnovne zakonske plate nastavnika primjenjuju platne ljestvice ili kriterije koje definišu viši nivou, ne smatraju se tijelima koja imaju moć odlučivanja budući da ona samo primjenjuju pravila koja određuju druga tijela.

U gotovo svim evropskim zemljama isplaćuju se naknade nastavnicima

Osnovna plata nastavnika obično se povećava s godinama radnog staža (vidi sliku 4). Međutim, osnovnoj se plati mogu dodavati razne naknade i one mogu činiti značajan dio plate koju nastavnici nose kući/neto plate/take-home pay. Dodatne naknade mogu se isplaćivati za: dodatne kvalifikacije; kao rezultat postupaka upravljanja učinkom zasnovanim na vrednovanju rada nastavnika i/ili na ispitnim rezultatima učenika; za podučavanja u otežanim uslovima postignuća ili za rad s učenicima s posebnim potrebama; za rad u udaljenim ili skupim geografskim područjima; kao i za prekovremeni rad.

U deset zemalja (Belgija – sve tri zajednice, Grčka, Španija, Francuska, Hrvatska, Luksemburg, Mađarska, Malta, Bosna i Hercegovina, Makedonija, Srbija i Turska); o ovim se naknadama odlučuje na centralnom/najvišem nivou. Suprotno tome, u Italiji i Holandiji odluka o naknadama donosi se na nivou škole. U ostatku zemalja, donošenje odluka je podijeljeno te uključuje centralni/najviši nivo i/ili lokalne vlasti i/ili školu.

U gotovo trećini zemalja/regija nudi sve ili gotovo sve vrste gore spomenutih naknada. Na drugom kraju, u obrazovnim sistemima kao što je Belgija (Francuska i Flamanska zajednica), Portugal, Ujedinjena Kraljevina (Škotska) i Lihtenštajn, postoji samo jedna ili dvije ovakve naknade. Na Kipru se od januara 2013. godine ne daju nikakve naknade zbog budžetskih ograničenja.

Naknade za formalne kvalifikacije koje su veće od minimalnog uslova za potpuno kvalifikovanog nastavnika (npr. stepen magistra, naučnog zvanja ili doktoranta) daju se u većini obrazovnih sistema. Uglavnom obrazovna tijela najvišeg nivoa određuju vrstu i iznose naknada. Međutim, u nekim zemljama o ove se naknade utvrđuju na osnovu lokalnih/školskih ugovora. Najviše godišnje naknade za dodatne kvalifikacije mogu se vidjeti u Irskoj gdje nastavnici zaposleni prije 5. decembra 2012. godine mogu dobiti do 6 140 evra, a oni zaposleni od 5. decembra 2011. do 1. februara 2012. godine do 4 416 evra. Nastavnicima zaposlenima nakon 1. februara 2012. godine ne isplaćuje se naknade vezane za kvalifikacije. U Belgiji (Francuskoj zajednici i Zajednici njemačkog govornog područja) nastavnici koji završe određeni magisterij, u primarnom i sekundarnom obrazovanju, dobijaju platu kao nastavnici u višem sekundarnom obrazovanju za koje je ova kvalifikacija uslov. U Turskoj se nastavnici s magisterijem na platnoj ljestvici pomjeraju jedan nivo iznad, a oni s doktoratom dvija nivoa.

Trajno stručno usavršavanje (CPD) smatra se profesionalnom obavezom nastavnika u velikoj većini evropskih zemalja. U nekim zemljama, primjera radi Litvaniji, Poljskoj, Rumuniji i Sloveniji učešće u CPD-u čak je preduslov za napredovanje i povećanje plate (7). Samo otprilike četvrtina zemalja/regija nastavnicima osigurava novčane naknade za sticanje daljnjih kvalifikacija kroz CPD.

(7) Vidi EACEA/Eurydice, 2013, Key Data on Teachers and School Leaders in Europe. [Online] Dostupno na: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/151EN.pdf [Accessed 15 July 2013].

autonomiju škole u upravljanju dodijeljenih budžeta. U Finskoj i Švedskoj osiguravaju se na lokalnom nivou.

Gotovo polovina ispitanih zemalja/regija nudi novčane naknade vezane za geografski položaj škole u kojoj nastavnik radi. Ove naknade, koje određuju centralna tijela/tijela najvišeg nivoa, pojavljuju se u obliku podsticaja kojima se nastavnike nastoji ohrabriti u prihvaćanju radnog mjesta u udaljenom ili ruralnom području (Danska, Estonija, Grčka, Španija, Poljska, Rumunija, Finska i Ujedinjena Kraljevina (Škotska); ili u socijalno ugroženim regijama/ socially disadvantaged regions s visokim nivoima socijalne isključenosti ili visokim učešćem učenika pripadnika etničkih ili jezičkih manjina (Irska, Španija, Francuska, Italija i Mađarska). Međutim, dvije zemlje (Francuska i Ujedinjena Kraljevina (Engleska)) daju naknade iz privrednih razloga tj. kako bi nadoknadili/obeštetili nastavnicima za rad u glavnim gradovima ili drugim područjima s nadprosječnim troškovima života.

Većina zemalja/regija nudi novčane naknade nastavnicima koji rade s djecom s teškoćama u učenju ili posebnim obrazovnim potrebama u redovnim razredima. Iako su najčešće naknade za rad s djecom s posebnim obrazovnim potrebama, dostupne su i druge vrste naknada poput onih za podučavanje djece s jezičkim poteškoćama, djece različitog uzrasta u istom razredu ili učenika ispodprosječnih postignuća. U Sloveniji su, primjera radi, dostupne naknade za podučavanje dvojezičnih razreda. U Švedskoj se u individualnim pregovorima o plati u obzir može uzeti prisutnost u razredu učenika s teškoćama u učenju ili posebnim obrazovnim potrebama. Naknade se ponekad izračunavaju kao postotak zakonom propisane plate, kao što je to u Estoniji, Hrvatskoj, Letoniji, Litvaniji, Mađarskoj, Rumuniji i Sloveniji ili se dodjeljuju kao ukupan iznos (kao u Austriji). U Ujedinjenoj Kraljevini (sve četiri jurisdikcije), iako je raspon iznosa koji se dodjeljuju (između 2 466 i 4 850 evra) određen na centralnom nivou, škole same mogu imenovati pojedince za te uloge i obezbjediti primjerene bodove/point na ljestvici/range (8). Škole mogu ponuditi i bodove za zapošljavanje i zadržavanje onih koji rade u otežanim uslovima tokom određenog razdoblja do tri godine (najmanje 1 468 i najviše 2 885).

U nekim se zemljama učešće u izvannastavnim aktivnostima isplaćuje u obliku prekovremenog rada remunerated as overtime, a u drugim se za ovakvu vrstu posla isplaćuju posebne naknade. U Sloveniji se primjera radi, nastava u prirodi (šola v naravi) isplaćuje kroz dodatnih do 20% osnovne plate za šest sati dnevno u primarnom i nižem sekundarnom obrazovanju. U skladu s tim, za radionice, sportske i druge izvannastavne aktivnosti (interesne dejavnosti), plata se 11,94 evra po satu na svim nivoima obaveznog obrazovanja.

Nadalje, nastavnici u mnogim evropskim zemljama (osim Njemačke, Kipra, Letonije, Litvanije, Malte, Rumunije, Švedske i Ujedinjene Kraljevine (Škotske), Makedonije i Lihtenštajna) primaju dodatna isplate za prekovremeni rad, tj. radno vrijeme koje premašuje broj sati rada naveden u ugovoru o radu ili u uslovima službe. U mnogim slučajevima, stopu prekovremenog rada određuju tijela najvišeg nivoa i to kao postotak osnovne plate po satu. U Grčkoj i Turskoj tijela najvišeg nivoa određuju fiksni iznos. U Ujedinjenoj Kraljevini (Engleskoj, Velsu i Sjevernoj Irskoj) plaćanje prekovremenog, o kojem se odlučuje na nivou škole, događa se samo u vrlo određenim okolnostima u odnosu na sudjelovanje u CPD-u ili aktivnostima učenja izvan školskog dana.

⁽⁸⁾ Izvor: Kurs Eurostata: podaci dobijeni u maju 2014. godine (ert_bil_evr_m).

